

УДК 811.111'374:528(038)

Ф. Д. Заблоцький, О. Ф. Заблоцька

ДО ВИХОДУ В СВІТ АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ГЕОДЕЗИЧНОГО СЛОВНИКА

Подготовлен к изданию англо-украинский геодезический словарь, содержащий более 20 000 терминов и словосочетаний. В статье приводится структура словаря, освещается содержание отдельных его частей, отмечаются сложности, которые возникли при составлении словаря. Он будет полезен специалистам, научным работникам и преподавателям геодезического и картографического профиля, а также студентам и аспирантам этих специальностей.

The English – Ukrainian geodetic dictionary contains more than 20 000 terms and phrases. The structure of the dictionary has been described. The complications faced in the process of the dictionary compiling and proposals for their solving have been considered. The given dictionary is supposed to be useful for specialists, scientists and teachers as well as for students and post-graduates of geodetic specialities.

Вступ. Видавництво Національного університету «Львівська політехніка» підготувало до видання англійсько-український геодезичний словник (укладачі Ф. Д. Заблоцький, О. Ф. Заблоцька).

Словник містить понад 20 000 слів та словосполучень. Його основу становлять сучасні терміни та поняття з топографії, геодезії, фотограмметрії, картографії, математичного опрацювання геодезичних вимірів, вищої геодезії, геодезичної астрономії, гравіметрії, фізичної геодезії, супутникової та космічної геодезії. Подаються також найуживаніші терміни й поняття з кадастру, навігації, метеорології, геофізики та інших суміжних з геодезією наук.

Видання розраховане на широке коло користувачів: студентів, аспірантів, наукових працівників і фахівців геодезичного профілю.

Замовити словник можна за адресою: *Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», відділ маркетингу та розповсюдження, вул. Ф. Колесси, 2, корп. 23А, м. Львів, 79000; тел.: 032-258-21-46; e-mail: vmr@vlp.com.ua*

Зміст словника. Загалом словник має 370 друкованих сторінок і містить перелік скорочень, англійсько-український словник та українсько-англійський абетковий покажчик. Опишемо коротко їх структуру.

Перелік скорочень являє собою розміщений в алфавітному порядку список скорочень (аббревіатур), які вживаються в англомовній науково-технічній літературі геодезичного профілю. Він складається з трьох колонок: 1 – скорочення, 2 – розшифрування англійською мовою, 3 – переклад українською мовою. *Приклад:*

HIPPARCOS	High Precision PARallax Collecting Satellite	штучний супутник для збирання високоточних паралаксів
-----------	--	---

Деякі скорочення запозичені з інших мов, тому в другій колонці подається розшифрування мовою оригіналу і (в дужках) його англійський переклад.

© Ф. Д. Заблоцький, О. Ф. Заблоцька, 2009

Приклад:

FIG	Federation Internationale des Geometres (International Federation of Surveyors)	Міжнародна федерація геодезистів
-----	---	----------------------------------

Для зручності користування словником у розшифруванню словосполученні виділяємо великими всі букви, з яких сформоване скорочення.

Англійсько-український словник містить англійські терміни та їх переклад на українську мову. Англійські реєстрові та заголовні слова чи словосполучення подано жирним шрифтом у виступному рядку за абеткою. *Приклад:*

aberration аберация; відхилення; спотворення
absolutely convergent абсолютно збіжні

Деякі прикметникові форми термінів подано з варіантними суфіксами **-ic** та **-ical**. *Наприклад:* **astronomic(al)** астрономічний. Термін треба читати так: **astronomic** або **astronomical**.

Стійкі термінологічні словосполучення подаються в підбір до реєстрового слова й позначаються знаком квадрата (□). *Наприклад:* **azimuth** азимут □ **to derive an** ~ обчислювати азимут.

Український відповідник подається звичайним шрифтом після кожного реєстрового слова. Відповідники-синоніми до окремих компонентів словосполучення наведено у квадратних дужках. *Наприклад:* **landutilization map** карта [план] землеустрою; кадастрова карта, кадастровий план. Відповідники треба читати так: карта землеустрою, план землеустрою, кадастрова карта, кадастровий план.

Різні за значенням відповідники відокремлено арабськими цифрами. Близькі за значенням відповідники відокремлено комою, семантично віддалені – крапкою з комою. *Наприклад:* **band** 1. пояс, стрічка 2. смуга (частот); діапазон.

Додаткові пояснення до українських відповідників подано курсивом у круглих дужках. *Наприклад:* **total station** електронний тахеометр (*теодоліт + віддалемір + комп'ютер*).

Факультативні елементи українських відповідників подано в круглих дужках. *Наприклад:* **annual parallax** річний (астрономічний) паралакс. Відпо-

відники треба читати так: річний астрономічний паралакс *або* річний паралакс.

Граматично різні українські відповідники (іменники та дієслова, іменники та прикметники) подано через дві вертикальні лінії ||. *Наприклад*: **range** ряд; лінія || вибудувувати в ряд, розміщувати в лінію.

У статті з реєстровим іменником найпоширеніші терміни-словосполучення, уживані в геодезії, подано в прямому порядку слів.

Реєстрове слово в термінах-словосполученнях замінено знаком тильда (~).

Терміни-словосполучення наведено з українськими відповідниками й подано за алфавітом з абзацу, без будь-яких розділових знаків. *Наприклад*: **analysis** аналіз; **cartographic** ~ картографічний аналіз; **harmonic** ~ гармонічний аналіз.

Якщо українського відповідника немає або він невідомий укладачам, то у фігурних дужках подано курсивом опис значення терміна. *Наприклад*: **antenna ground plane** {пластина антени для захисту від GPS-сигналів, відбитих від земної поверхні}.

Українсько-англійський абетковий покажчик являє собою скорочений і спрощений варіант українсько-англійського словника. Його подано для зручності користування, оскільки він дає змогу ознайомитись зі змістом основного словника. На відміну від словника, терміни у ньому розміщені за абеткою початкової літери терміна чи першого слова у словосполученні, а не за реєстровим словом. *Наприклад*: **азимут** azimuth; bearing; **вертикальний круг (у приладах)** v-circle.

Складнощі, які виникали при укладанні словника

Як не дивно, труднощі викликають не лише англійські терміни та їх переклад, але й трактування українських термінів. На жаль, існуючі ДСТУ "Геодезія. Терміни та визначення", "Прилади геодезичні. Терміни та визначення", "Фотограмметрія. Терміни та визначення", "Картографія. Терміни та визначення", "Аерокосмічне знімання. Терміни та визначення", Російсько-український геодезичний словник, розроблені та видані у 1994 р., Геодезичний енциклопедичний словник (2001 р. видання) та інша сучасна науково-технічна та навчальна україномовна геодезична література на деякі конкретні випадки не дають однозначної відповіді. Так, поміж авторів публікацій немає однаковості у виборі єдиного терміна серед таких як: **азимутальний** чи **азимутний пункт**; **азимутальна** чи **азимутна проекція**; **відлік** чи **відчит**; **зчитування** чи **прочит**; **зіомка** чи **знімання**; **магнетний азимут** чи **магнітний азимут**; **похибка** чи **помилка**; **сила ваги** чи **сила тяжіння**; **урівнювання**, **зрівнювання**, **вирівнювання** чи **врівноваження** тощо.

Ми спинились на таких варіантах зазначених термінів: **азимутний пункт**; **азимутальна проекція**; **відлік**; **знімання**; **магнетний азимут**; **похибка**

(але: груба помилка, помилка друку тощо); **сила тяжіння**; **вирівнювання**.

Інша проблема – терміни, які ще донедавна перекальковувалися з англійської мови, наприклад, терміни, переважно зі супутникової геодезії та навігації: **anti-spoofing** антиспуфінг; **monitoring** моніторинг; **positioning** позиціонування тощо. Вказані терміни доцільно перекладати відповідно: (метод) запобігання імітації сигналу; контроль; визначення місцезнаходження.

Висновки та рекомендації. Вважаємо, що словник буде корисним для фахівців, наукових працівників і викладачів геодезичного профілю, а також для студентів та аспірантів геодезичних спеціальностей.

З метою усунення розбіжностей у трактуванні україномовної геодезичної термінології при написанні наукових статей, підручників, монографій, наукових і технічних звітів тощо слід терміново розробити силами науково-технічних фахівців країни ДСТУ вітчизняної геодезичної термінології.

Література, використана при укладанні словника

1. *Англо-русский метеорологический словарь* / Л.И. Мамонтова, С.П. Хромов. – Ленинград: Гидрометеиздат, 1959. – 172 с.
2. *Англо-русский словарь по геодезии, картографии и аэрофототопографии* / Г.Л. Гальперин; Под ред. Е.М. Поспелова. – М.: Сов. энцикл., 1968. – 425 с.
3. *Англо-русский астрономический словарь* / О.А. Мельников, А.А. Немиро, З.И. Кадла, В.М. Перерва; Под ред. А.А. Михайлова. – М.: Сов. энцикл., 1971. – 504 с.
4. *Геодезичний енциклопедичний словник* / За ред. В. Літинського. – Л.: Євросвіт, 2001. – 666 с.
5. *Геодезія, картографія, геоінформатика, кадастр: Енциклопедія.* – В 2 т. / Под общ. ред. А.В. Бородко, В.П. Савиных. – М.: Геодекартиздат, 2008. – 964 с.
6. *Современный англо-русский политехнический словарь* / В.В. Бутник. – М.: Изд-во «Вече», 2006. – 512 с.
7. *Український орфографічний словник* / За ред. В.М. Русанівського. – К.: Вид-во "Довіра", 2006. – 939 с.
8. *Angielsko-polski słownik dla geodetów* / J. Downarowicz, Y. Lesniok. – Warszawa: Oficyna wydawnicza Politechniki Warszawskiej. – 1993. – 227 s.
9. *Geodesy: the concepts* / P. Vanicek, E.J. Krakowsky // Elsevier Science Publishers B.V. – North-Holland, 1987. – 697 p.
10. *Global Positioning System. Theory and Practice* / B. Hofman-Wellenhof, H. Lichtenegger and J. Collins. – Wien: Springer-Verlag, 1992. – 326 p.
11. *Hofman-Wellenhof B., Moritz H.* / Physical Geodesy. – Wien: Springer-Verlag, 2005. – 403 p.
12. *Multilingual dictionary of remote sensing and photogrammetry* / Editor-in-Chief G.A. Rabchevsky // Published by the American Society of Photogrammetry. – Falls Church, Virginia, 1984. – 343 p.
13. *Seeber G.* Satellite Geodesy // Berlin – New York: Walter de Gruyter, 2003. – 589 p.

Надійшла 13.10.09